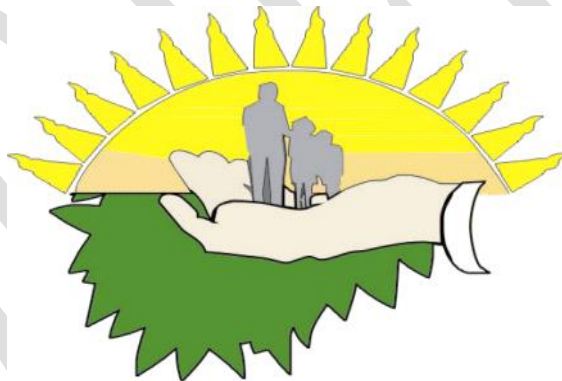

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE PIOTRKOWSKIM
NA LATA 2015 – 2017**

Piotrków Tryb., 2014

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. AKSJOLOGICZNE PODSTAWY SYSTEMU POMOCY DZIECKU I RODZINIE	4
1.1. Rodzina jako środowisko opiekuńczo-wychowawcze	4
1.2. Rodzina zastępcza jako forma rodzinnej opieki i wychowania	5
2. CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM	5
2.1. Rodziny zastępcze w powiecie piotrkowskim w latach 2012-2014-statystyki i tendencje.	5
2.2. Wsparcie systemu pieczy zastępczej na poziomie gmin	11
2.3. Analiza potrzeb rodzin zastępczych	15
2.4. Analiza potrzeb dorastającej młodzieży przebywającej w rodzinach zastępczych.....	17
2.5. Finansowanie opieki zastępczej w powiecie piotrkowskim.....	20
3. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM NA LATA 2012 -2014.....	22
4. ANALIZA SWOT	24
5. WNIOSKI I KIERUNKI ODDZIAŁYWAŃ W ZAKRESIE ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM.....	26
6. CELE PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM NA LATA 2015 – 2017	27
7. LIMIT NOWO UTWORZONYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH LUB RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA W LATACH 2015 - 2017.....	28
8. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU.....	28
9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	35
10. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	35
ZAKOŃCZENIE.....	36
SPIS TABEL.....	37
SPIS WYKRESÓW.....	37

WSTĘP

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piotrkowskim na lata 2015-2017 opracowany został w oparciu o założenia Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r.

Zapisy wyżej cytowanej Ustawy w Powiecie Piotrkowskim zgodnie z Zarządzeniem Starosty Powiatowego Nr 52/2011 z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie wyznaczania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim, nad którym nadzór sprawuje Dyrektor Centrum.

Opracowanie i realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na trzy kolejne lata, ma na celu usprawnienie zadań nałożonych przez Ustawę oraz zaplanowanie środków finansowych, w tym także uwzględnienie środków jakie można pozyskać ze źródeł zewnętrznych.

Program zawiera w sobie cele i kierunki działań w perspektywie trzyletniej podejmowanych przez Organizatora pieczy zastępczej, uwzględniając przy tym potrzeby rodzin zastępczych ich podopiecznych a także zasoby jakimi dysponują gminy z terenu Powiatu.

Ponadto wskazuje na konieczność tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych, prowadzenia szkoleń dla wszystkich rodzin zastępczych, promocję rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu oraz zapewnienie specjalistycznego wsparcia dla rodzin zastępczych, ich podopiecznych oraz rodzin biologicznych przeżywających trudności. Program ponadto wskazuje na konieczność podnoszenia kompetencji pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, celem aktualizacji i poszerzania wiedzy oraz umiejętności niezbędnych do efektywnej pracy z rodziną.

Działania uwzględnione w niniejszym Programie podejmowane są i realizowane w oparciu o normy i standardy prawa wynikające z ustawodawstwa międzynarodowego i krajowego znajdujących się m.in. w:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 ze zm.);
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka;
- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz.1592 ze zm.);
- 4) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 ze zm.);
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.);
- 6) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. Nr 292, poz. 1720).

1. AKSJOLOGICZNE PODSTAWY SYSTEMU POMOCY DZIECKU I RODZINIE

Rodzina traktowana jest i uważana za najważniejsze i podstawowe środowiskowo funkcjonowania, rozwoju i wychowania dziecka. Wartość rodziny jest wartością bezcenną, której nie można niczym zastąpić. To właśnie w rodzinie przekazywane są i realizowane wartości tj.: rozwój więzi uczuciowej, nauka komunikacji czy nauka podstawowych ról społecznych. Inne środowiska zaczynają być istotne w późniejszym okresie życia i tylko uzupełniają, wzmacniają a także wzbogacają te wartości, które młody człowiek wyniósł z rodziny. Dotychczasowe próby stworzenia instytucji, placówki czy też organizacji mającej na celu zastąpić rolę dobrze funkcjonującej rodziny nie powiodły się dlatego polityka państwa powinna być skierowana głównie na pomoc niesioną podstawowej komórce społecznej jaką jest rodzina.¹

1.1. Rodzina jako środowisko opiekuńczo-wychowawcze

Rodzina jest pierwszym, naturalnym i najważniejszym środowiskiem dla nowo narodzonego człowieka. Jest podstawą jego istnienia, zaspokaja jego potrzeb, daje wiedzę i umiejętności niezbędne w dalszym życiu. Dlatego tak ważna i istotna jest harmonijność funkcjonowania rodziny. W szerszej perspektywie jest ona elementem rozwoju i przemian całego społeczeństwa.

Opieka w rodzinie ma charakter pierwotny, jej sprawowanie traktuje się jako oczywistą powinność niewymagającą uzasadnień czy tłumaczeń. Ma na celu zapewnić przede wszystkim świadczenia materialne, zadbać o wszechstronny rozwój członków rodziny a także chronić przed czynnikami negatywnie wpływającymi na ich rozwój. Opieka ma być też źródłem przezwyciężania trudności podopiecznych w celu rozwoju stopniowej samodzielności życiowej.

Kolejnym pierwotnym zadaniem rodziny jest wychowanie. Można je zdefiniować jako świadome i systematyczne działanie, które ma na celu wywołać pozytywne zmiany w osobowości, rozwoju fizycznym, społecznym i kulturalnym młodego człowieka. Badacze tematu podkreślają również, że prawidłowe wywiązywanie się rodziny z tego zadania polega dodatkowo na dbaniu o rozwój zainteresowań i zdolności dzieci, rozwoju sfery uczuciowej a także uformowanie odpowiedzialnego stosunku do pracy. W potocznym rozumowaniu ma na celu w pełni wprowadzić młode pokolenie w życie społeczne. Zadania wychowawcze rodzina powinna realizować głównie poprzez: zaspokojenie potrzeb intelektualnych dziecka, ukształtowanie w nim zasad postępowania, które są akceptowalne społecznie, a także rozwijanie potrzeby kontaktów interpersonalnych, potrzeby obcowania z kulturą i sztuką, umiejętności pokonywania trudnych sytuacji.

Wszystkie wyżej wymienione zadania, pozwalają zrozumieć, że wychowanie w rodzinie młodego człowieka jest zadaniem skomplikowanym, długotrwałym i wymagającym wielu poświęceń rodziców.

Oprócz wymienionych funkcji opiekuńczej i wychowawczej rodzina winna, także zapewnić dziecku funkcję socjalizacyjną. Dokonuje się ona każdego dnia, bez względu na stopień jej uświadomienia przez rodzinę. Socjalizacja to proces trwający całe życie, mający na celu przygotowanie jednostki do inteligentnego działania, nabycia świadomości moralnej oraz umiejętności funkcjonowania w zbiorowości ludzkiej. Rezultatem dobrze przebiegającej socjalizacji jest ukształtowanie zrównoważonej emocjonalnie, gotowej do pełnienia właściwych ról społecznych osoby. Socjalizacja przebiegająca w sposób nieprawidłowy powoduje u osoby dezorganizację psychiczną, działania nieadekwatne do swoich potrzeb i bierne kulturowo.

¹ M. Ruszkowska (red.), *Rodzina zastępcza jako środowisko opiekuńczo-wychowawcze*, Warszawa 2013.

1.2. Rodzina zastępcza jako forma rodzinnej opieki i wychowania

W myśl Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej, dziecko na skutek poważnych zaniedbań rodzicielskich lub osierocone może zostać umieszczone w placówce typu rodzinnego, placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, placówce specjalistyczno-terapeutycznej lub placówce interwencyjnej.²

Najpopularniejszą i najbardziej optymalną formą opieki nad dzieckiem opuszczonym jest rodzina zastępcza. W Polsce najczęściej rodziną zastępczą zostaje rodzina spokrewniona z dzieckiem, które pozostaje tam do czasu usamodzielnienia. Ten rodzaj opieki pozwala chronić dziecko przed deprivacją jego potrzeb, zapewniając jednocześnie ciągłość i stałość opieki przy zachowaniu ciągłości i więzi z rodziną naturalną. Jest to bardzo ważne z punktu rozwoju tożsamości dziecka, gdyż pozostaje ono w tym samym kręgu kulturowym, w tym samym środowisku, czasem nawet w tym samym miejscu zamieszkania, oraz co bardzo ważne z osobami sobie znanymi i bliskimi.

2. CHARAKTERYSTYKA PIELCZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM

W Powiecie Piotrkowskim Zarządzeniem Starosty Piotrkowskiego Nr 52/2011 z dnia 27 grudnia 2011 na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Piotrkowskim wyznaczone zostało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim. Zgodnie z tym Centrum organizuje pieczę zastępczą, zapewniają m.in.:

- Realizację planu pracy z rodziną lub gdy to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;
- Przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązania i podtrzymania bliskich, osobistych i społecznie akceptowalnych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- Zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturowo-rekreacyjnych.³
- Samorządom powiatu powierzono również zadania specjalistyczne, takie jak poradnictwo dla rodzin .m.in.: psychologiczne, pedagogiczne, prawnicze, socjalne.

2.1. Rodziny zastępcze w powiecie piotrkowskim w latach 2012-2014-statystyki i tendencje

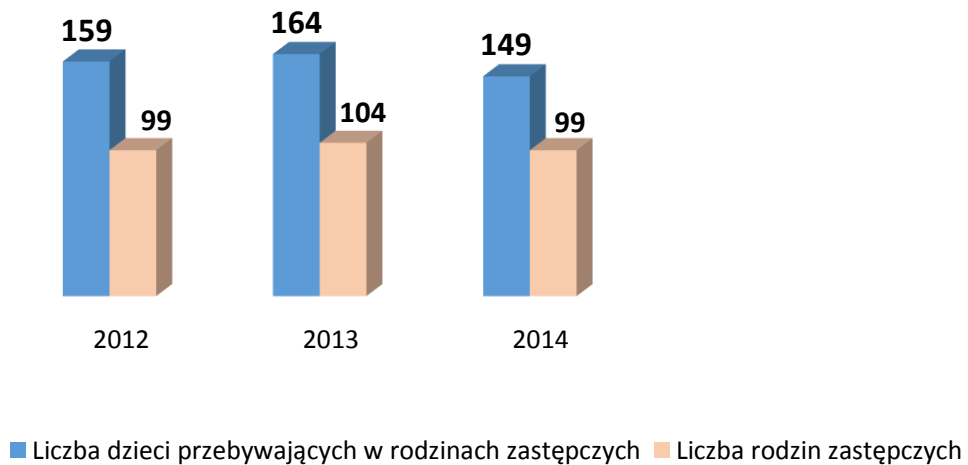
Przedstawione na poniższym wykresie dane statystyczne ukazują skalę i dynamikę rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Piotrkowskim w latach 2012-2014⁴, oparte o dane sprawozdawcze i dokumentację PCPR w Piotrkowie Tryb.

² M. Ruszkowski, dz. cyt., s. 63.

³Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 11. 149.887 ze zm.)

⁴Dotyczy pierwszej połowy 2014 roku.

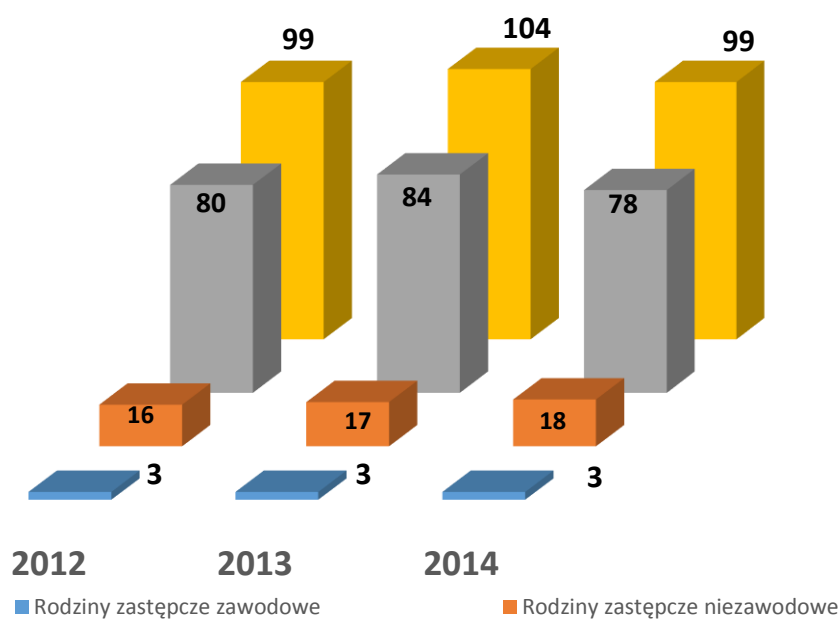
Wykres 1. Ogólna liczba rodzin zastępczych oraz dzieci w nich przebywających w latach 2012 -2014

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Tryb.

Przedstawione powyżej dane wskazują, że liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w nich przebywających w ciągu ostatnich trzech lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Na tej podstawie wnioskować należy, że ta forma opieki zastępczej cieszy się niesłabnącą popularnością. Co rok w rodzinach zastępczych schronienie i opiekę otrzymuje ponad 150 dzieci z regionu Powiatu Piotrkowskiego.

Wykres 2. Liczba rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych, spokrewnionych w latach 2012-2014 w Powiecie Piotrkowskim.

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Tryb.

Zgodnie z podziałem zawartym w ustawie obowiązującej od 1 stycznia 2012 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinne formy opieki zastępczej dzielone są na:

- rodziny spokrewnione (dziadkowie i rodzeństwo),
- rodziny niezawodowe,
- rodziny zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne,
- rodzinne domy dziecka.

Wykres 2 przedstawia rozkład liczby rodzin zastępczych w Powiecie Piotrkowskim w przeciągu ostatnich trzech lat. Na podstawie tych danych można wnioskować, że rodziny zastępcze w Powiecie Piotrkowskim w przeważającej większości to rodziny spokrewnione z dzieckiem tj. **81%**. Rodziny zastępcze niezawodowe stanowią **16%** zastępczych. Rodziny zawodowe to jedynie **3%** wszystkich rodzin zastępczych na terenie Powiatu Piotrkowskiego. Żadna spośród obecnych rodzin nie spełnia funkcji pogotowia rodzinnego ani rodziny zawodowej specjalistycznej. Jak wskazuje powyższy wykres w Powiecie Piotrkowskim nie ma również rodziny pełniącej funkcję rodzinnego domu dziecka.

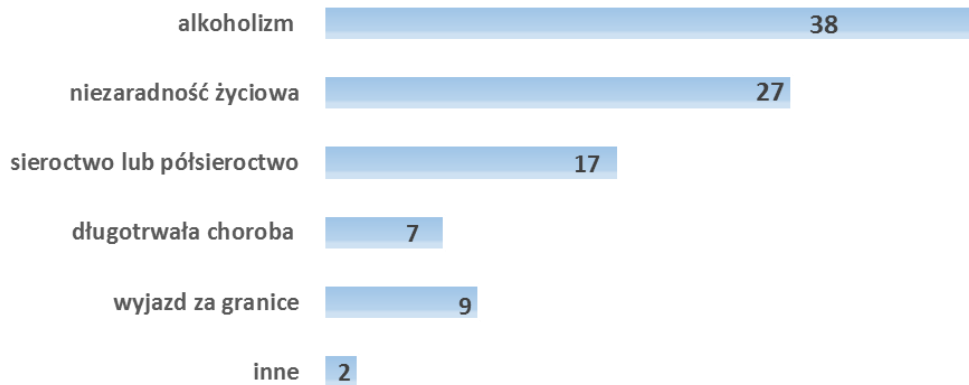
Zestawienie aktualnych danych statystycznych, dotyczących przyczyn umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej w Powiecie Piotrkowskim z danymi sprzed trzech lat oraz z danymi dotyczącymi przyczyn umieszczenia dzieci w rodzinnej formie zastępczej w województwie łódzkim, pozwalają stwierdzić, że od lat niezmienną i najważniejszą przyczyną trafiań dzieci pod opiekę rodzin zastępczych jest alkoholizm jednego lub obojga rodziców.⁵

Jest to najczęstszy problem występujący w rodzinach biologicznych choć nie jedyny. Należy w tym miejscu wspomnieć jeszcze o innych ważnych przyczynach umieszczenia dzieci w zastępczych formach opieki, są to m.in.: niewydolność wychowawcza i niezaradność życiowa rodziców biologicznych.

Stosunkowo nowym problemem społecznym, zauważalnym również w Powiecie Piotrkowskim jest powierzenie pod opiekę rodzinom zastępczym - głównie dziadkom, dzieci, których rodzice naturalni wyjechali za granicę. Tak zwane *euro sieroctwo* związane jest z otwarciem granic i łatwością wyjazdu za granicę, głównie przez ludzi młodych w celach zarobkowych. Sieroctwo naturalne to przyczyna umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej w około 17% przypadków. Poniższy wykres obrazowo przedstawia procentowy udział poszczególnych przyczyn umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Piotrkowskiego.

⁵Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i System Pieczy Zastępczej na Lata 2014-2020, źródło: <http://bip-rcp-slodz.pl/datadir/doc/bip-1382527611.pdf>, dnia 30.07.2014 r.

Wykres 3 Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych w Powiecie Piotrkowskim.

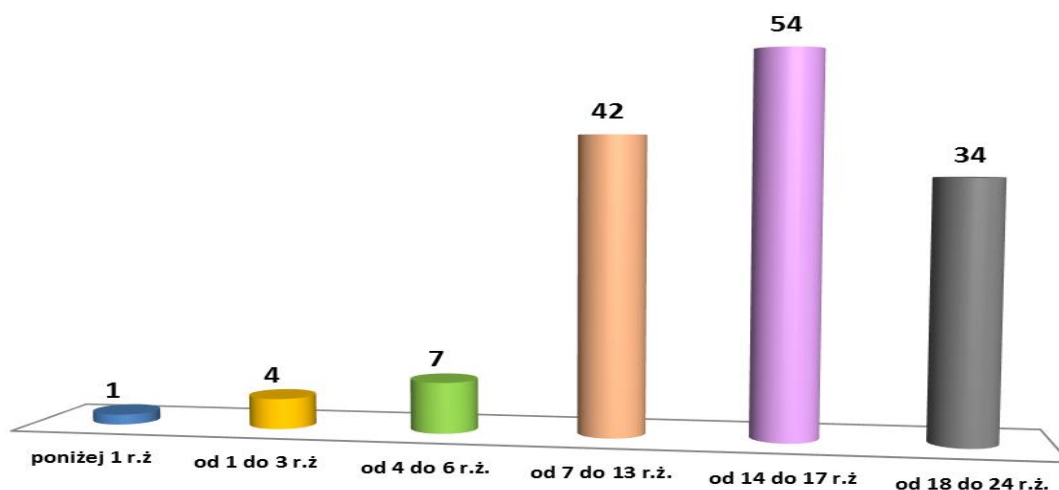

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Tryb.

Należy zaznaczyć również, że przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych mogą być trudne do jednoznacznego określenia, gdyż są ze sobą nierozzerwalnie połączone i wzajemnie się przenikają, uniemożliwiając jasne określenie, co jest przyczyną, a co skutkiem występującej w rodzinie trudności. I tak np. zjawisko ubóstwa, bezrobocia czy przemocy w rodzinie, które nie zostało w żadnym przypadku wskazane jako główny powód umieszczenia dzieci w formie opieki zastępczej jest w wielu przypadkach jedną z przyczyn, dla której osoby sięgają po alkohol i/lub tracą zdolność kierowania swoim życiem czy np. decydują się na wyjazd za granicę, w celu odcięcia się od dotychczasowych problemów. Ważne jest, aby pracownicy pomocy społecznej i organizatorzy pieczy zastępczej mieli świadomość szerokiego kontekstu współwystępujących okoliczności umieszczeń dzieci poza rodziną biologiczną i działali na rzecz tych rodzin zgodnie z tą wiedzą. Jako „inne” z przyczyn umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej w Powiecie, wskazane zostały m.in.: niepełnoletność rodziców, pobyt w zakładzie karnym rodzica/ów, odrzucenie dziecka.

Analizując wiek dzieci, które obecnie przebywają w rodzinnej formie opieki zastępczej na terenie Powiatu Piotrkowskiego to rozkład ten kształtuje się zgodnie z poniższym wykresem.

Wykres 4. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Piotrkowskiego wg wieku

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Tryb.

Na podstawie tych danych można stwierdzić, że **68%** wszystkich dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Piotrkowskiego to dzieci od 7 do 17 r.ż. Jest to wiek, w którym dzieci obowiązkowo uczęszczają do szkoły. Instytucja ta ma więc możliwość obserwacji funkcjonowania dziecka w różnych sytuacjach i sferach życia. Najczęściej to właśnie na poziomie edukacji szkolnej zauważalne są różne sygnały niepokojące wychowawców i nauczycieli, które powodują wgląd osób z zewnątrz, w sytuację rodziny dziecka i wykrycia różnych dysfunkcji rodziny.

Warto zauważyć również, że w wieku dorastania dzieci, najczęściej ujawnia się bezradność i brak kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców wobec swych nastoletnich dzieci. Objawia się to najczęściej poprzez konflikty z prawem, eksperymentowanie z alkoholem i/lub narkotykami, ucieczki z domu itp. Wtedy to najczęściej dochodzi do przejęcia funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez zastępcze formy opieki nad dzieckiem. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na profilaktykę problemów opiekuńczo-wychowawczych wśród rodzin, w których dzieci wchodzi w wiek dojrzewania. Z drugiej strony należy też uświadamiać i edukować kandydatów na opiekunów zastępczych w kwestii możliwych trudności i problemów charakterystycznych wśród grupy młodzieży jakie mogą spotkać ich podczas sprawowania swej funkcji. Kandydaci na rodziców zastępczych powinny posiadać odpowiednią wiedzę i umiejętności radzenia sobie z wyżej wymienionymi trudnościami.

Rodziny zastępcze w przeprowadzonej ankiecie zapytane o to kto „pomógł” im w podjęciu decyzji związanej z pozostaniem rodziną zastępczą odpowiedzieli zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli 1.

Tabela 1. Osoby, instytucje, organizacje mające wpływ na podjęcie decyzji o podjęciu się roli rodziny zastępczej

Pl.	Osoby/instytucje/ organizacje	%
1	Sąd rodzinny/ kuratorzy sądowi	43
2	Ośrodek Pomocy Społecznej	28
3	Rodzina	14
4	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	8
5	Nikt nie miał wpływu	6
6	Dziecko/dzieci	1

Źródło: Opracowanie własne

Powyższa tabela pozwala sądzić, że największy wpływ na decyzję o pozostaniu rodziną zastępczą wśród rodzin funkcjonujących na terenie Powiatu Piotrkowskiego mają pracownicy sądowi i pracownicy pomocy społecznej. Jest to zgodne z wnioskami jakie można wysnuć biorąc pod uwagę rozkład procentowy rodzin zawodowych, niezawodowych i niespokrewnionych na terenie Powiatu. Dane przedstawione na wykresie 2 wskazują, że najwięcej dzieci przebywa w rodzinach spokrewnionych i niezawodowych, a najczęstszą przyczyną umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych jest alkoholizm i niezaradność życiowa rodzin biologicznych. Rodziny, w których występują różnego rodzaju dysfunkcje są objęte wsparciem asystenta rodziny i/lub pracownika socjalnego, a jeśli jest to niewystarczająca forma pomocy, rodzinie przydzielony zostaje, również kurator sądowy. To pracownicy pomocy społecznej we współpracy z kuratorami szukają wśród członków rodzin kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Kolejnym pytaniem w przeprowadzonej ankiecie było pytanie dotyczące obaw i wątpliwości jakie mieli opiekunowie zastępczy przed podjęciem decyzji o pełnieniu funkcji rodziny zastępczej. Większość ankietowanych opiekunów zastępczych (**41%**) odpowiedziała, że niczego się nie obawiała. Pozostali kandydaci mieli obawy najczęściej dotyczące:

- problemów wychowawczych (**25%**),
- problemów zdrowotnych własnych (**10%**),
- problemów dot. kontaktów z rodzicami z rodzicami biologicznymi podopiecznych (**10%**),
- problemów zdrowotnych podopiecznych (**8%**),
- problemów finansowych (**6%**).

Wątpliwości i obawy są zgodne z rzeczywistymi problemami deklarowanymi przez rodziny zastępcze. W przeprowadzonej ankiecie jako najczęstszy problem został wymieniany problem trudnej relacji z podopiecznymi (**32%**) a także kontakty z ich rodzicami biologicznymi (**28%**). Do znacznie rzadziej wymienianych należą m.in. problemy zdrowotne dzieci czy problemy finansowe rodziny.

Kolejną rzeczą na jaką zwrócono uwagę w przeprowadzanej ankiecie były relacje opiekunów zastępczych z rodzicami biologicznymi dzieci. **53%** rodzin zastępczych deklarowało, że utrzymuje kontakty z rodzicami biologicznymi, a **46%** spośród nich oceniło te kontakty jako „raczej dobre”. Natomiast pozostałe **37%** wszystkich rodzin zastępczych przyznało, że nie ma żadnych kontaktów z rodzicami biologicznymi dzieci, nad którymi sprawują opiekę. Jako powód braku wspomnianych kontaktów, rodziny zastępcze podają najczęściej następujące powody:

- Rodzice biologiczni tego nie chcą (**41%**),
- Podopieczni tego nie chcą (**38%**),
- Opiekunowie zastępczy, tego nie chcą dla dobra dzieci (**8%**).

Niepokojące jest również to, że **92%** rodzin zastępczych z terenu Powiatu Piotrkowskiego nie widzi realnych szans, na powrót dzieci do swych rodzin naturalnych.

2.2. Wsparcie systemu pieczy zastępczej na poziomie gmin

Gmina to najbliższa społeczności lokalnej instytucja samorządu terytorialnego, która może wspomóc rodzinę biologiczną w pokonywaniu różnych trudności życiowych. Dlatego tak ważne jest zauważanie i podkreślanie związku pracy gminnych ośrodków pomocy społecznej z rodziną naturalną również wtedy, kiedy nastąpiło już umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej. To właśnie gminy zajmują się bezpośrednio pomocom rodzinie i dziecku, zabezpieczeniem ich podstawowych potrzeb a także środowiskowymi formami wsparcia. Jest to integralna część systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Powiat Piotrkowski podzielony jest na 11 gmin. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci, w podziale na poszczególne gminy kształtuje się w sposób przedstawiony w tabeli 2.

Tabela 2. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci wg gmin Powiatu Piotrkowskiego

Gmina	Liczba rodzin zastępczych	Liczba umieszczonych dzieci	%
<i>Aleksandrów</i>	2	3	2
<i>Czarnocin</i>	6	10	7
<i>Gorzkowice</i>	8	7	5
<i>Grabica</i>	8	10	7
<i>Lęki Szlacheckie</i>	4	7	5
<i>Moszczenica</i>	20	35	24
<i>Ręczno</i>	4	5	3
<i>Rozprza</i>	5	5	3
<i>Sulejów</i>	20	29	19
<i>Wola Krzysztoporska</i>	14	20	13
<i>Wolbórz</i>	8	18	12

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Tryb.

Z przedstawionych danych wynika, że **43%** wszystkich dzieci przebywających w rodzinach formach opieki zastępczej znajduje się na terenie gmin o największej liczbie ludności, tj.: Moszczenica i Sulejów.⁶ Liczba wszystkich rodzin zastępczych z terenu tych dwóch gmin stanowi 40% wszystkich rodzin zastępczych Powiatu.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r., to gmina (wójt) odpowiedzialna jest za wspieranie rodzin, które przeżywają trudności w wypełnianiu swej funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W szczególności następuje to poprzez:

- wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- rozwijanie funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- pomoc w integracji a w razie potrzeby dążenie do reintegracji rodziny.

W wypełnianiu tych wszystkich zadań mają pomoc prowadzone przez gminę lub wskazany przez nią podmiot placówki opiekuńczo – wychowawcze wsparcia dziennego prowadzone w formach opiekuńczych tj.: koła zainteresowań, świetlice środowiskowe, kluby bądź ogniska wychowawcze itp. oraz formach specjalistycznych.

⁶ I. Budzyński, *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnych w 2010 r.*, Warszawa : Główny Urząd Statystyczny.

Jak wynika z przeprowadzonych w gminach Powiatu Piotrkowskiego ankiet tylko nieliczne spośród wszystkich gmin (tabela 3) prowadzą w ramach swojej działalności świetlice środowiskowe, natomiast pozostałe formy opieki dziennej nie są prowadzone.

Tabela 3. Formy wsparcia dziennego w poszczególnych gminach Powiatu Piotrkowskiego.

Gmina	Świetlica środowiskowa	Świetlica socjoterapeutyczna	Kluby zainteresowań	Ogniska wychowawcze	Inne
<i>Aleksandrów</i>	brak	brak	brak	brak	brak
<i>Czarnocin</i>	brak	brak	brak	brak	brak
<i>Gorzkowice</i>	brak	brak	brak	brak	brak
<i>Grabica</i>	brak	brak	brak	brak	brak
<i>Łęki Szlacheckie</i>	brak	brak	brak	brak	brak
<i>Moszczenica</i>	brak	brak	brak	brak	brak
<i>Ręczno</i>	brak	brak	brak	brak	brak
<i>Rozprza</i>	X	brak	brak	brak	brak
<i>Sulejów</i>	X	brak	brak	brak	brak
<i>Wola Krzysztoporska</i>	X	brak	+	brak	brak
			(Klub Małego Ekonomisty)		
<i>Wolbórz</i>	X	brak		brak	brak

Źródło: Opracowanie własne

Powyższe zestawienie pozwala sądzić, że sieć wsparcia dziennego dla dzieci na terenie gmin Powiatu Piotrkowskiego jest bardzo ograniczona.

Większość dzieci z terenu gmin nie ma możliwości skorzystania z żadnej z form wsparcia proponowanego przez ustawę. Rodzice są zmuszeni do samodzielnego organizowania czasu wolnego swym pociechom. Często robią to w sposób nieumiejętny, pozwalając na nielimitowane oglądanie telewizji lub granie w gry komputerowe.

Inną nową formą pomocy rodzinie proponowaną przez ustawę są rodziny wspierające oraz asystenci rodziny. Z badań kwestionariuszowych przeprowadzonych przez PCPR wynika, że żadna spośród 11 gmin Powiatu Piotrkowskiego nie posiada rodzin wspierających. Należy zaznaczyć, że w myśl ustawy rodziny wspierające są powoływane z najbliższego otoczenia rodzin przeżywających trudności w opiece i wychowaniu, a więc mające duże rozeznanie w sytuacji środowiskowej rodzin potrzebujących wsparcia.

Inaczej sytuacja wygląda w przypadku asystentów rodziny, ponieważ 6 spośród 11 gmin Powiatu posiada asystenta rodziny, są to m.in. gminy: Aleksandrów, Gorzkowice, Moszczenica, Rozprza, Sulejów, Wolbórz. Gminy, które nadal nie zatrudniają w swej jednostce asystentów rodziny to: Grabica, Łęki Szlacheckie, Czarnocin, Wola Krzysztoporska i Ręczno.

Jednym ze zadań należących do asystenta rodziny jest współpraca z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Jest to niebywale istotne zadanie z punktu widzenia powrotu dziecka

do rodziny biologicznej. Asystent rodziny ma świadczyć pomoc rodzinie naturalnej m.in.: w rozwiązywaniu ich problemów socjalnych, opiekuńczo-wychowawczych, udzielać wsparcia w aktywizacji zawodowej oraz prowadzić inne działania pomocowe zbieżne z aktualnymi potrzebami danej rodziny.

Współpraca asystenta z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest bardzo ważna, gdyż mogą oni wymieniać się informacjami na temat tego jakie są aktualne potrzeby, problemy i trudności w rodzinie biologicznej i zastępczej, jakie należy podjąć działania, by je rozwiązać, w jaki sposób się nimi podzielić oraz jak należy je monitorować oraz w jaki sposób działać, aby utrzymać (czasem zbudować) więź emocjonalną pomiędzy rodzicami i dziećmi, by w perspektywie czasowej możliwa była reintegracja i powrót dziecka do rodziny.

Jak wynika z ankiet przeprowadzonych wśród osób pracujących w ośrodkach pomocy społecznej działających w obszarze wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, współpracę z koordynatorami oceniają jako „*dobrą*” lub „*bardzo dobrą*.” Zdaniem ankietowanych kształtują się one na następującym poziomie, ponieważ:

- dobra bieżąca współpraca w zakresie rozwiązywania pojawiających się problemów,
- wypracowanie adekwatnych do potrzeb form współpracy,
- istnienie nieformalnych kontaktów ułatwiających współpracę.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, osoby pracujące w ośrodkach pomocy społecznej na terenie Powiatu Piotrkowskiego skalę problemów opiekuńczo-wychowawczych na terenie swojej gminy określają najczęściej jako „*raczej małą*” (73%) lub (27%) „*raczej dużą*”. Natomiast na pytanie „*Jak Pan/i ocenia skalę potrzeb w zakresie umieszczenia dzieci z terenu Pana/i gminy w pieczy zastępczej?*” przedstawiciele wszystkich gmin jednogłośnie odpowiedzieli, że jest ona „*raczej mała*”. Inne pytanie wskazujące na zakres znajomości tematyki rodzicielstwa zastępczego wśród omawianej grupy badanych brzmiało następująco: „*Czy Pana/i zdaniem liczba rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie powiatu piotrkowskiego zaspokaja obecne potrzeby?*”. Tutaj rozkład odpowiedzi kształtował się w następujący sposób: 55% osób wskazało na odpowiedź „*trudno powiedzieć*”, 27% na odpowiedź „*zdecydowanie tak lub raczej tak*” a 18% na „*zdecydowanie nie lub raczej nie*”.

W zestawieniu z danymi sprawozdawczymi PCPR z pierwszej połowy 2014 r., z których wynika, że 11 dzieci trafiło do instytucjonalnych form opieki zastępczej z powodu braku na terenie Powiatu Piotrkowskiego zawodowych rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka, w których mogłyby zastać umieszczone można sądzić, że świadomość pracowników gminnych ośrodków pomocy społecznej działających w obszarze wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej jest raczej mała. Również możliwości instytucjonalnej opieki zastępczej są ograniczone. Po likwidacji w sierpniu 2013 r. Domu Dziecka w Sulejowie na terenie Powiatu Piotrkowskiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego RDF Happy Kids w Czarnocinie przeznaczona dla 8 dzieci. Dlatego dzieci z terenu Powiatu kierowane są do instytucjonalnych form opieki zastępczej na terenie innych powiatów. Wykaz powiatów oraz liczbę skierowanych do nich dzieci przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Liczba dzieci z terenu Powiatu Piotrkowskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych wg powiatu prowadzącego placówkę w latach 2012-2014.

Lp.	Powiat prowadzący placówkę	Liczba dzieci umieszczonych w 2012	Liczba dzieci umieszczonych w 2013	Liczba dzieci umieszczonych w 2014 ⁷
1	<i>Bełchatów</i>	5	5	5
2	<i>Sieradz</i>	2	2	2
3	<i>Piotrków Tryb.</i>	10	12	11
4	<i>Rawa Mazowiecka</i>	1	1	3
5	<i>Lubaczów</i>	8	8	7
6	<i>Częstochowa</i>	1	1	1
7	<i>Kraśnik</i>	1	3	3
8	<i>Lublin</i>	6	6	6
9	<i>Łask</i>	2	2	2
10	<i>Dąbrowa Tarnowska</i>	-	2	2
11	<i>Sępólno Krajeńskie</i>	-	2	2
12	<i>Kielce</i>	-	1	0
13	<i>Zgierz</i>	-	2	2
14	<i>Miechów</i>	-	-	4
	RAZEM	43	47	51

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Trybunalskim

Wnioskiem płynącym z powyższego zestawienia jest to, że ciągle wiele dzieci z terenu Powiatu Piotrkowskiego trafia do placówek opiekuńczo-wychowawczych. Powiat nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb w postaci rodzinnych form opieki zastępczej. Ciągle jest zbyt mało osób chętnych do przyjęcia dzieci z rodzin dysfunkcyjnych lub dzieci osieroconych.

Biorąc pod uwagę kwestię wspierania i rozpowszechniania idei rodzicielstwa zastępczego tylko 6 spośród 11 gmin Powiatu bierze udział w promowaniu tej formy opieki zastępczej, głównie robi to poprzez plakaty i ulotki dostępne w ośrodkach pomocy społecznej. Ciągły brak kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych wskazuje, że działania te są jednak niewystarczające i mało skuteczne.

2.3. Analiza potrzeb rodzin zastępczych

Analiza potrzeb rodzin zastępczych na terenie Powiatu Piotrkowskiego została sporządzona dzięki przeprowadzeniu przez pracowników PCPR wywiadów wśród wszystkich rodzin zastępczych z terenu Powiatu Piotrkowskiego. Na podstawie uzyskanych danych można lepiej poznać

⁷ stan na 30.06.2014 r.

i zrozumieć problemy z jakimi borykają się opiekunowie zastępczy i ich podopieczni. Pozwala to również na lepsze zrozumienie sytuacji rodzin i dzieci w nich przebywających, by w konsekwencji móc projektować i wdrażać system wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym, adekwatny do ich rzeczywistych potrzeb.

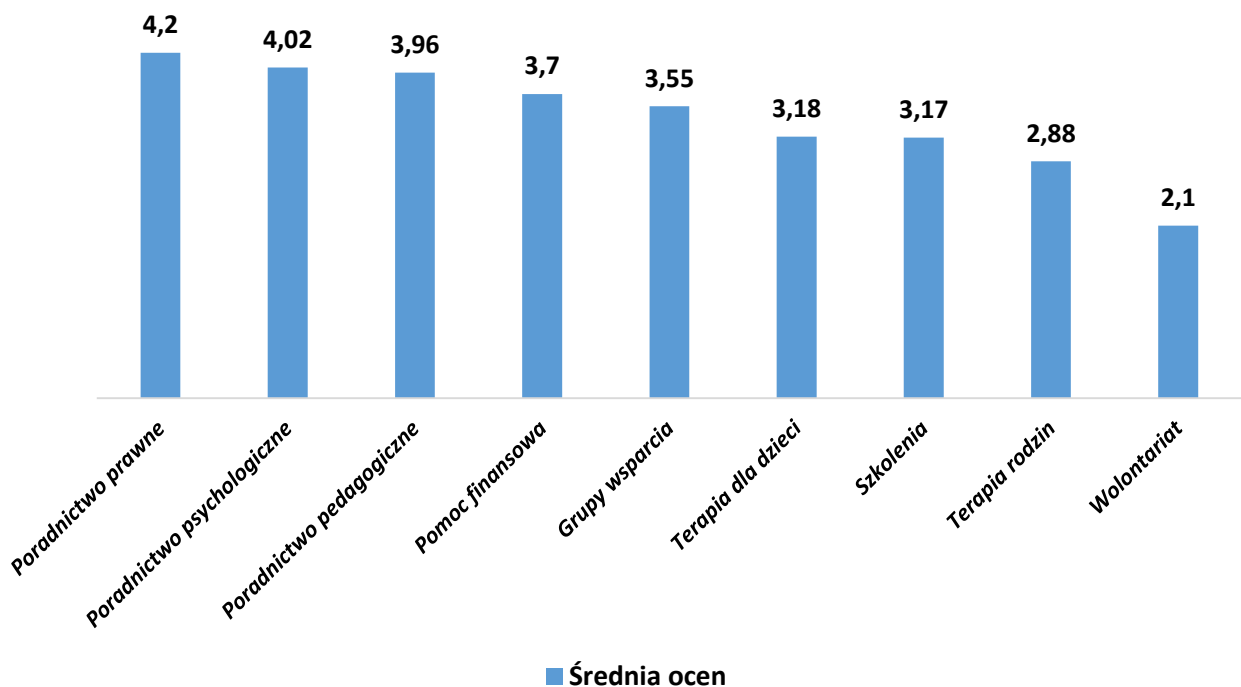
Na pytanie „*Jakie osoby, instytucje, organizacje- pomagają Panu/ni/Państwu w radzeniu sobie z pojawiającymi się problemami?*” ponad połowa (**88 rodzin**) ankietowanych osób odpowiedziała, że jest to Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, **27** że jest to rodzina a **6 rodzin** wskazała ośrodek pomocy społecznej. Nieliczni spośród ankietowanych odpowiedzieli, że jest to poradnia psychologiczno-pedagogiczna, sąsiedzi, znajomi, sąd i inni.

Na kolejne pytanie „*Czyją pomoc cenicie Państwo najbardziej?*” odpowiedzi kształtują się w podobnym poziomie tj. **78 rodzin** wskazało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, **19** najbardziej ceni pomoc rodziny a **14** respondentów pomoc znajomych i sąsiadów.

Kolejne pytanie wskazuje, że dla **73%** rodzin zastępczych jest to pomoc wystarczająca, zaś dla **16%** niewystarczająca, pozostałe osoby nie mają zdania w tej sprawie.

Kolejną kwestią badaną w przeprowadzonej przez PCPR ankiecie, było zadowolenie rodzin zastępczych z pomoc otrzymywanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Ich ocena kształtuje się na poziomie przedstawionym na wykresie 5.

Wykres 5 Ocena otrzymywanej pomocy/wsparcia przez rodziny zastępcze z terenu Powiatu Piotrkowskiego

Źródło: Opracowanie własne

Ankietowani udzielali odpowiedzi na skali do 1 do 6 gdzie:

- 1-niedostateczna;
- 2-mierna;
- 3-dostateczna;
- 4-dobra;
- 5-bardzo dobra;
- 6-celująca;

Biorąc pod uwagę dane przedstawione na wykresie oraz średni czas oczekiwania przez rodziny na porady specjalistyczne tj. ok 1-2 tyg. można sądzić, że oferta poradnictwa prawnego, psychologicznego i pedagogicznego dla rodzin zastępczych w PCPR w Piotrkowie Tryb. jest wystarczająca, a jej dostępność oceniana jest przez rodziny jako „dobra”. Najgorzej w tym zestawieniu wypada dostępność do pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych oraz możliwość skorzystania przez rodziny z terapii. Jest to spowodowane, tym że Centrum nie zatrudnia psychoterapeuty oraz brakiem rozwiniętego systemu wsparcia warunkując formę i zakres pomocy wolontariuszy.

2.4. Analiza potrzeb dorastającej młodzieży przebywającej w rodzinach zastępczych

W celu lepszego zbadania i zrozumienia sytuacji rodzin zastępczych na terenie Powiatu Piotrkowskiego, zostały przeprowadzone wśród dorastającej młodzieży wywiady kwestionariuszowe. W badaniu udział wzięło 75 wychowanków, w tym 37 dziewcząt i 38 chłopców w wieku od 16 do 24 lat, co przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Wiek młodzieży przebywającej w rodzinach zastępczych z terenu Powiatu Piotrkowskiego

wiek	N	%
16-18 lat	42	56
19-20 lat	13	17
21-22 lata	14	19
23-24 lata	6	8
Ogółem	75	100

Źródło: Opracowanie własne

N – liczba osób, % - udział procentowy tej grupy wiekowej w stosunku do wszystkich wychowanków

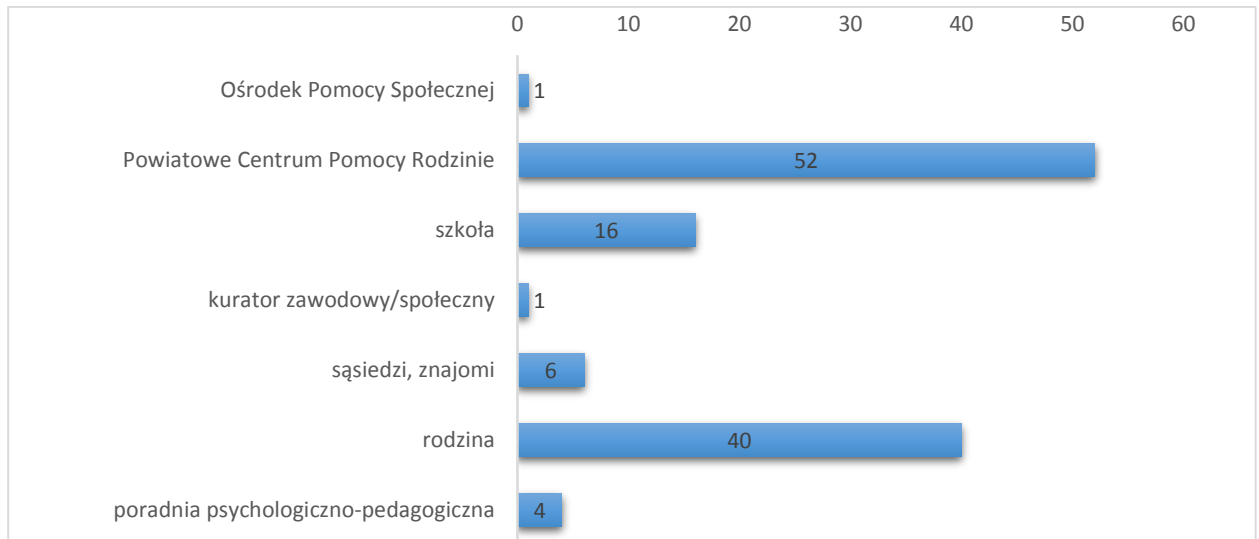
Jednym z pierwszych i ważniejszych pytań w kwestionariuszu było pytanie dotyczące zadowolenia z pobytu w rodzinie zastępczej. Zdecydowana większość 97% zadeklarowała, że jest zadowolona, tylko 2 spośród wszystkich osób raz lub dwa razy myślały o zmianie rodziny zastępczej.

Inne pytanie w przeprowadzonym badaniu dotyczyło osób, instytucji, organizacji, które pomagają dorastającej młodzieży z problemami wynikającymi z wejściem w dorosłe życie.

Na podstawie wykresu 6 można wywnioskować, że zdecydowanie najczęściej wspieracie młodzi ludzie otrzymują od rodziny (52) i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (40). Wynika to z faktu, że z rodziną łączy każdego człowieka naturalne więzi emocjonalne, przez co staje się ona pierwszym, najbliższym i najważniejszym źródłem wsparcia. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest natomiast instytucją, która bezpośrednio koordynuje i wspiera rodzinne formy opieki zastępczej. Robi to głównie poprzez wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, finansowanie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie oraz poprzez poradnictwo specjalistyczne, dostępne nieodpłatnie dla wychowanków rodzin zastępczych i ich rodzin. Blisko ¼ ankietowanych uznała także, iż szkoła jest instytucją pomocną w rozwiązywaniu problemów związanych w wejściem w dorosłe życie. W następnej kolejności są to sąsiedzi i znajomi (6) i poradnia psychologiczno-

pedagogiczna (4). Najrzadziej natomiast mogą liczyć na wsparcie ośrodków pomocy społecznej (1) i kuratorów (1).

Wykres 6. Organizacje/instytucje/osoby świadczące pomoc dorastającej młodzieży rodzin zastępczych

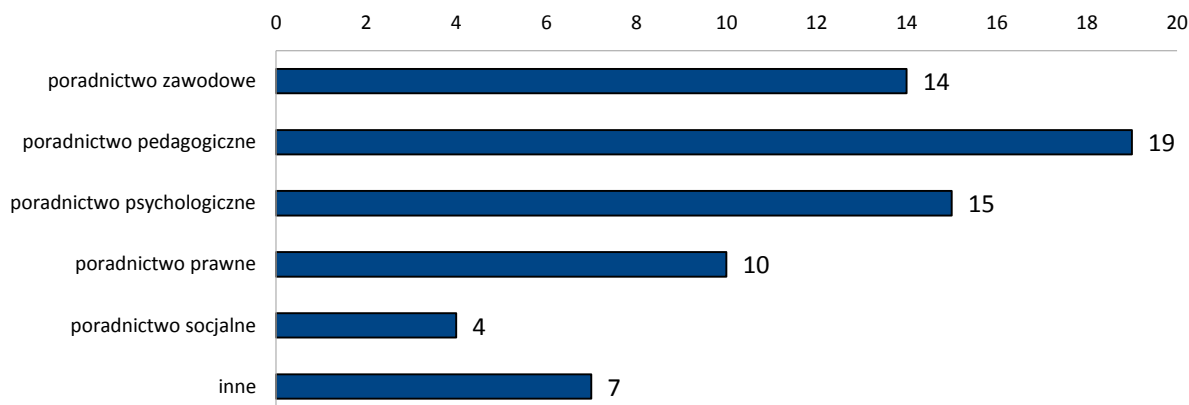

Źródło: Opracowanie własne

Respondenci zostali poproszeni także o wskazanie form pomocy z jakiej dotychczas korzystali. Najczęściej wskazali poradnictwo pedagogiczne (19), poradnictwo psychologiczne (15) oraz poradnictwo zawodowe (14). Rzadziej korzystali z poradnictwa prawnego (10) i socjalnego (4). Badani zaznaczający odpowiedź „inne” zwykle mieli na myśli po prostu pomoc finansową. Na tej podstawie wnioskować można o potrzebie i zasadności istnienia takich form wsparcia dla dorastających wychowanków rodzin zastępczych.

Na pytanie: „Z jakich form pomocy oferowanej przez poniżej wymienione osoby, instytucje, organizacje chciałaby Pani/Pan skorzystać w przyszłości?” najczęściej padającą odpowiedzią jest odpowiedź, że z poradnictwa zawodowego (44%) oraz z poradnictwa prawnego (19%), co przedstawia wykres 7. Na tym etapie młodzi ludzie kończą pewien etap swej edukacji i zaczynają się zastanawiać, jak dalej pokierować swoim życiem. Stąd wynika potrzeba konsultacji swych wyborów z doradcą zawodowym, który posiada aktualną wiedzę z zakresu sytuacji na rynku pracy przy uwzględnieniu indywidualnych możliwości i potrzeb swego klienta. Młodzież na tym etapie zaczyna również interesować się sprawami majątkowymi swoimi i swych najbliższych. Często w rodzinach zastępczych sprawy te są nieuregulowane prawnie, dlatego można sądzić, że poradnictwo prawne jest dla tej grupy badanych tak istotne. Inną wskazywaną formą pomocy jest poradnictwo socjalne (9%), na dalszym miejscu jest poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne.

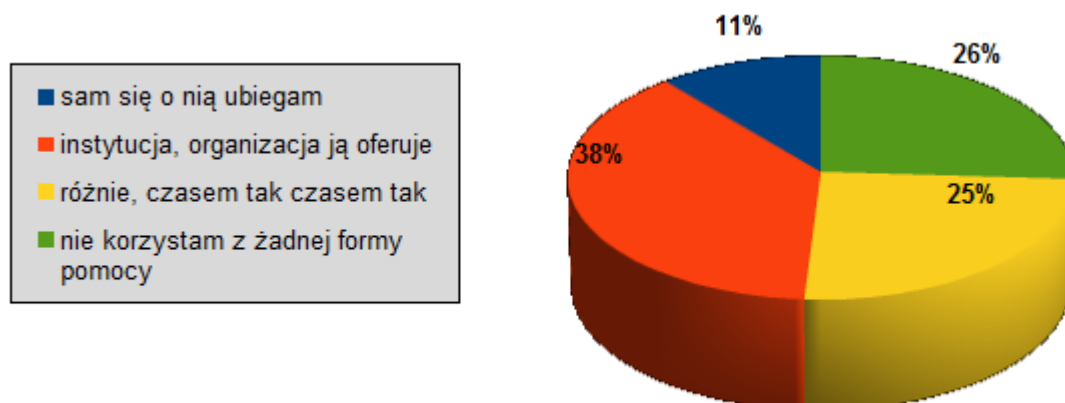
Wykres 7. Formy pomocy specjalistycznej, z której chciałaby skorzystać dorastająca młodzież z rodzin zastępczych a Powiecie Piotrkowskim.

Źródło: Opracowanie własne

Innym ważnym aspektem dotyczącym wspierania młodych ludzi będących pod opieką rodzin zastępczych jest to, w jaki sposób pomoc otrzymują (wykres 8). Otrzymane odpowiedzi wskazują, że 38% respondentów deklaruje, że instytucja/organizacja ją oferuje, a 11% dorastającej młodzieży samodzielnie się o nią ubiega. Natomiast 25% badanych zaznaczyło, że „czasem sami się ubiegają a czasem pomoc oferuje instytucja”. Powyższe wyniki pozwalają sądzić, że instytucje w tym również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim wychodzą z inicjatywą wielowymiarowej pomocy młodzieży będącej w rodzinnych formach opieki zastępczej. Ponadto warto zaznaczyć, że ponad 1/4 dorastającej młodzieży (tj. 26%) wskazała, że nie korzysta z żadnej pomocy instytucji/organizacji. Przyczyny niekorzystania z oferowanej pomocy nie były badane, co warto zweryfikować podczas kolejnych badań.

Wykres 8. Sposoby otrzymywania pomocy przez dorastającą młodzież z rodzin zastępczych

Źródło: Opracowanie własne

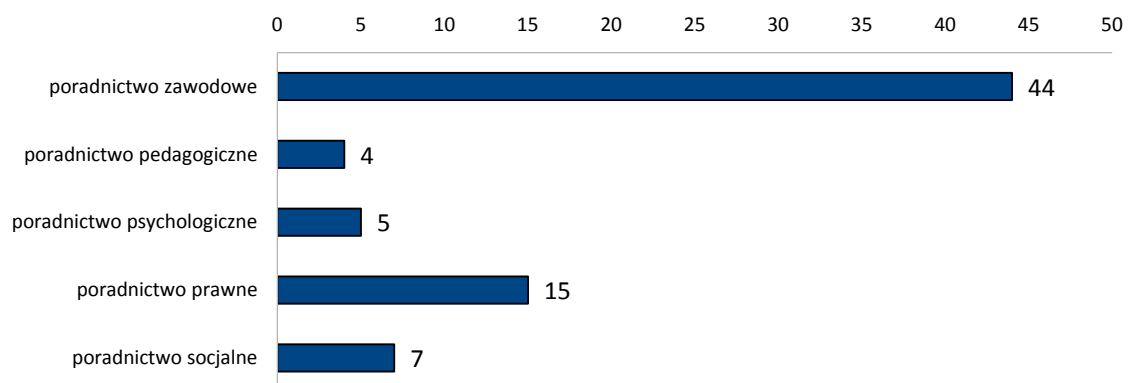
Kolejnym istotnym dla celów tej pracy pytaniem było pytanie „*Jak ocenia Pani/Pan otrzymywaną pomoc-czy jest ona wystarczająca, łatwo dostępna?*” Większość bo 65% ankietowanych ocenia, że pomoc jako wystarczająca i łatwo dostępna, 23% nie ma zdania, a niezadowolonych, uważających oferowaną pomoc za niewystarczającą jest 9%. Pozwala to sądzić, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim dla większości młodych ludzi jest instytucją, w której mogą liczyć na łatwo dostępną i satysfakcjonującą pomoc. Daje to podstawę słuszności w kontynuowaniu dotychczasowej działalności.

W kwestionariuszu pojawiło się także pytanie dotyczące potrzeb respondentów związanych z mieszkaniem socjalnym bądź chronionym. Większość jednak, bo 60% nie deklaruje chęci skorzystania z tego rodzaju lokalu, pozostałe osoby natomiast chciałyby skorzystać z takiego mieszkania. Poruszając kwestię mieszkań, zapytano także czy respondenci wiedzą jaki jest średni czas oczekiwania na tego rodzaju mieszkanie. Spośród 9 osób, które wskazały, że mają taką wiedzę, znalazły się następujące odpowiedzi: 3 lata, 3-4 lata, 4 lata, 10 lat, powyżej 10 lat.

Pytania pokazują jak duży jest deficyt pomocy w tym zakresie. Mieszkania te są potrzebne głównie wychowankom rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych i rodzinnych domów dziecka, gdyż to oni zazwyczaj po opuszczeniu rodziny zastępczej nie mają możliwości powrotu do rodzin naturalnych. Najczęściej powodem takiej sytuacji jest demoralizacja i wykluczenie społeczne bliskich wychowanków. Warto w tym miejscu przypomnieć, że gminy nie zawsze biorą pod uwagę faktu pobytu dziecka w rodzinie zastępczej podczas kwalifikowania do przydziału mieszkania socjalnego/chronionego. Priorytetowo traktując jedynie pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych

Ostatnie pytanie, dotyczyło kwestii wsparcia dla wychowanków rodzin zastępczych na terenie gmin. 45 respondentów nie jest zorientowana czy na terenie gmin, które zamieszkują istnieją niżej wymienione formy wsparcia. Pozostałe osoby najczęściej wskazują możliwość pomocy finansowej przez gminę (17) i możliwość skorzystania z poradnictwa specjalistycznego (12). Zaledwie 8 badanych wskazuje na pomoc w poszukiwaniu pracy, a tylko 3 na pierwszeństwo w ubieganiu się o mieszkanie socjalne lub chronione.

Wykres 9. Formy wsparcia wychowanków rodzin zastępczych oferowane przez gminy Powiatu Piotrkowskiego

Źródło: Opracowanie własne

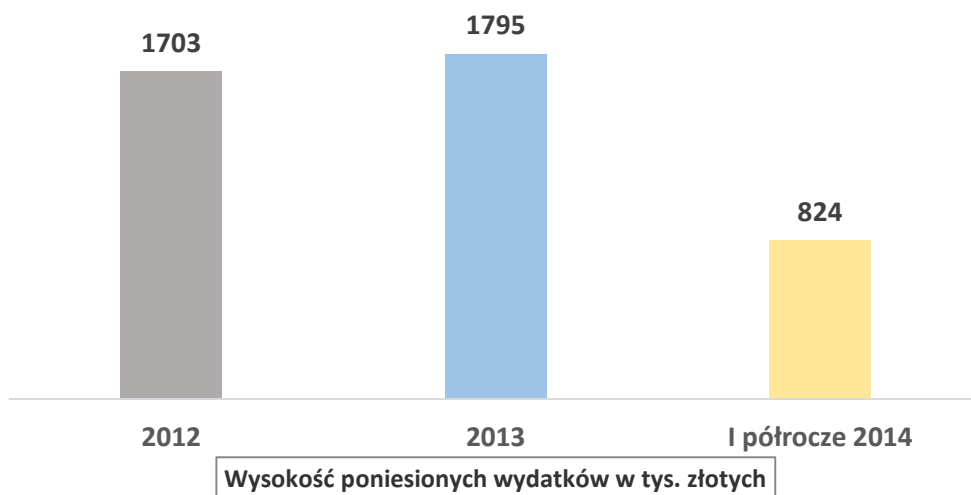
2.5. Finansowanie opieki zastępczej w powiecie piotrkowskim

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa, że finansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej należy do obowiązku powiatu. Jednak w przypadku, gdy dziecko zostaje umieszczone w rodzinie zastępczej po raz pierwszy, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka współfinansuje jego pobyt w pieczy zastępczej. W pierwszym roku pobytu 10% kosztów jego miesięcznego utrzymania, tj. kwoty 660 zł miesięcznie (rodz. spokrewniona) lub 1000 zł (rodz. niezawodowe, zawodowe, rodzinne domy dziecka i odpowiedni w drugim roku pobytu 30%, w trzecim roku pobytu 50% tych kwot.

Do świadczeń obligatoryjnych, wypłacanych przez Powiat rodzinom zastępczym należy zaliczyć comiesięczną pomoc na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej oraz jednorazową pomoc na pokrycie kosztów zakupu artykułów niezbędnych dziecku związanych z jego przyjęciem do rodziny zastępczej.

Powiat Piotrkowski co roku przeznacza blisko 1.300 tys. zł na pomoc pieniężną dla rodzin zastępczych. Stanowi to średnio 1.700 wypłaconych na podstawie decyzji administracyjnych świadczeń. Poniższy wykres szczegółowo pokazuje dane dotyczące wysokości poniesionych wydatków na pomoc rodzinom zastępczym (wypłaconych świadczeń) w latach 2012-2014⁸ przez Powiat Piotrkowski.

Wykres 10. Wysokość poniesionych wydatków na pomoc dla rodzin zastępczych w Powiecie Piotrkowskim w latach 2012-2014*

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie danych przedstawionych powyżej można wnioskować, że koszty związane z utrzymaniem dzieci w zastępczych rodzinnych formach opieki zastępczej są na poziomie zbliżonym, z tendencją lekko wzrostową. Należy dodać, że wysokość świadczeń nie jest wprost proporcjonalna do liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, bowiem wysokość przyznawanych rodzinie świadczeń zależy m. in. od stanu zdrowia dziecka oraz jego wieku.

⁸ Dane z 2014 r. dotyczą I półrocza

3 REALIZACJA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM NA LATA 2012 -2014

Tabela 6. Sposób i efekty realizacji „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piotrkowskim na lata 2012 – 2014”

CEL 1

ZORGANIZOWANIE KOMPLEKSOWEGO SYSTEMU RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Nazwa zadania	Sposób realizacji
1	Zwiększenie liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Zatrudnionych zostało 3 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, co pozwoliło na wsparcie 90 rodzin zastępczych
2	Rozwój poradnictwa specjalistycznego	Zapewniono lepszy dostęp do poradnictwa specjalistycznego poprzez zatrudnienie psychologa oraz dostosowanie godzin pracy dogodnych dla klientów
3	Doskonalenie zawodowe kadry pieczy zastępczej	Pracownicy Centrum przez cały okres trwania Programu brali udział w szkoleniach specjalistycznych
4	Ustalenie corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych	W ramach programu na każdy rok realizacji był zaplanowany limit rodzin zastępczych zawodowych, co było podstawą projektowania budżetu powiatu w tym zakresie.
5	Przyznawanie świadczeń na miesięczne utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnych domach dziecka oraz innych świadczeń zgodnie z ustawą,	Środki finansowe zostały zaplanowane i wykorzystane zgodnie z potrzebami. Wszystkie rodziny zastępcze, które zwróciły się o pomoc ją uzyskały.
6	Zapewnienie środków na przyznanie pomocy pieniężnej na kontynuację nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych	Środki finansowe zostały zaplanowane i wykorzystane zgodnie z potrzebami. Wszyscy wychowankowie, którzy zwrócili się o pomoc uzyskali ją.
7	Zapewnienie wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domach dziecka	Środki finansowe zostały zaplanowane i wykorzystane zgodnie z zawartymi umowami. Wszystkie zobowiązania z nich wynikające były realizowane terminowo.
8	Zmiana sposobu organizacji instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Piotrkowskim w kierunku małych kameralnych placówek do 14 dzieci	W Powiecie Piotrkowski dokonana została zmiana organizacji instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez likwidację DD w Sulejowie i utworzenie dwóch placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego z przeznaczeniem dla 16 dzieci (po 8 w każdej z placówek) w Czarnocinie i Sulejowie.

Cel 2

**ZORGANIZOWANIE SYSTEMU KWALIFIKOWANIA KANDYDATÓW DO PROWADZENIA
RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ**

Lp.	Nazwa zadania	Sposób realizacji
1.	Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.	Procedura nie została stworzona. Po dokonaniu szczegółowej analizy obowiązujących przepisów, dotychczasowe doświadczenie oraz brak kandydatów do pełnienia tej funkcji uznano, że jej stworzenie nie spowoduje usprawnienia naboru. W przypadku pojedynczych osób zgłaszających chęć bycia rodziną zastępczą, które nie przekraczają przyjętych limitów rodzin dodatkowe uregulowania (poza ustawowe) nie są konieczne.
2.	Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka	Opinie były wydawane zgodnie z potrzebami przez PCPR lub organizatora szkoleń
3.	Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.	Szkolenia były organizowane przy współpracy z organizacją pozarządową tj. Towarzystwem Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa” Oddziałem Terenowym w Łodzi realizującą programy szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz dla dyrektorów placówek opiekuńczo 0 wychowawczych typu rodzinnego, zatwierdzone przez ministerstwo pracy i polityki społecznej.

CEL 3

**ZAPEWNIENIE PROFESJONALNEGO WSPARCIA RODZINOM I RODZINNYM FORMOM PIECZY
ZASTĘPCZEJ, ABY MOGŁY PEŁNIĆ WŁAŚCIWE FUNKCJE OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZE**

Lp.	Nazwa zadania	Sposób realizacji
1	Wsparcie dla osób usamodzielnianych między innymi poprzez programy unijne, realizowanie indywidualnych programów usamodzielnienia	Wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych skorzystali z kursów zawodowych, treningu kompetencji społecznych i aktywnego poszukiwania pracy oraz z wsparcia psychologicznego i prawnego
2	Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka, szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji	Zorganizowane zostały warsztaty kompetencji opiekuńczo – wychowawczych oraz warsztaty i konsultacje prawne dla rodzin zastępczych.
3	Zapewnienie pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym, w szczególności w ramach grup wsparcia	Utworzona została grupa wsparcia dla rodzin zastępczych z terenu powiatu piotrkowskiego
4.	Zorganizowanie pomocy wolontariuszy dla sprawujących rodzinne formy pieczy zastępczej	Nawiązano współpracę z Wyższą Szkołą Handlową w Piotrkowie Tryb., której efektem było popisanie porozumienia w sprawie współpracy w organizowaniu praktyki studenckiej dla studentów tej uczelni (kierunek psychologia)
5.	Współpraca z gminnymi Zespołami Interdyscyplinarnymi ds. Przeciwdziałania Przemocy	Koordynatorzy w sytuacjach tego wymagających współuczestniczyli w tworzeniu planów pomocy rodzinie, która objęta została pomocą Zespołów Interdyscyplinarnych.

6.	Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, gminami, sądem, kuratorami, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na polu wsparcia rodziny (między innymi w zakresie oceny sytuacji rodzinnej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej)	Współpraca odbywała się w ramach Zespołów ds. Oceny Sytuacji Dziecka umieszczonego w Rodzinnej Pieczy zastępczej. Przebiegała ona prawidłowo zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, dlatego podpisanie stosownego porozumienia nie było potrzebne. Dodatkowo zawarte zostało porozumienie o współpracy z Powiatową Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną

Cel 4

PROMOCJA I ROZWÓJ PIELCZY ZASTĘPCZEJ

Lp	Nazwa zadania	Sposób realizacji
1	Prowadzenie akcji promocyjno – informacyjnych na terenie powiatu piotrkowskiego	Nawiązana została współpraca z lokalnymi mediami oraz organizacjami działającymi na rzecz promocji rodziny i rodzicielstwa zastępczego. Promowano również rodzicielstwo zastępcze na okolicznościowych masowych imprezach o zasięgu powiatowym. Materiały informacyjne były również dostarczane do wiadomości społeczności lokalnych naszego powiatu (przy współpracy z sołtysami), drogą kolportażu przez pracowników PCPR.

4. ANALIZA SWOT

W niniejszym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej zastosowano analizę SWOT jako narzędzie do usystematyzowania mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń dla sfery społecznej Powiatu Piotrkowskiego dotyczącej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Poniższa analiza oparta została na wnioskach płynących z przeprowadzonych wśród rodzin zastępczych, wychowanków rodzin zastępczych i pracowników ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu badań, które dotyczyły obszarów tematycznych uznanych za strategiczne w opracowywaniu Programu.

Tabela 7. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• PCPR jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej.• Wykształcona i doświadczona kadra, świadoma stałego dokształcania się• Dobre zaplecze organizacyjno-administracyjne.• Dostępność bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego, socjalnego, grup wsparcia• 3 zawodowe rodziny zastępcze• Wypracowane zasady współpracy z gminami w zakresie pomocy dziecku i rodzinie• Zwiększająca się świadomość rodzin zastępczych w sprawie właściwych relacji z rodzinami naturalnymi dzieci	• Niewystarczająca liczba rodzin zastępczych zawodowych• Brak specjalistycznej rodziny zastępczej zawodowej• Brak placówek opiekuńczo wychowawczych wsparcia dziennego w gminach• Barak mieszkań socjalnych w gminach dla byłych wychowanków pieczy zastępczej• Brak mieszkania chronionego
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Zwiększenie liczby asystentów rodziny i lepsza profilaktyka w gminach• zmniejszenie liczby dzieci w pieczy zastępczej• Profesjonalna współpraca z pracownikami socjalnymi i asystentami rodziny• Sprawny przepływ informacji w celu lepszego doboru rodzin zastępczych• Rozszerzenie współpracy z organizatorami pozarządowymi oraz kościołów i związków wyznaniowych	• Niedostateczna ilość środków finansowych ograniczy możliwości rozwoju pieczy zastępczej• Brak kandydatów do pełnienia rodzinnej pieczy zastępczej• Wypalenie zawodowe opiekunów zastępczych• Niewystarczające wsparcie wychowanków w procesie usamodzielniania• Mała świadomość potrzeb w zakresie pieczy zastępczej wśród pracowników gmin

Źródło: opracowanie własne

5. WNIOSKI I KIERUNKI ODDZIAŁYWAŃ W ZAKRESIE ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM

Na podstawie przeprowadzonych badań i analiz można wnioskować, że w Powiecie Piotrkowskim na przestrzeni kilku ostatnich lat forma opieki zastępczej nad małoletnimi dziećmi jaką jest rodzina zastępcza jest wciąż bardzo popularna i potrzebna. Ilość rodzin zastępczych utrzymuje się na zbliżonym poziomie tj. ok. 100 rodzin, a liczba dzieci w nich przebywających kształtuje się poziomem około 150 dzieci.

Przy tak dużej liczbie rodzin i ich podopiecznych niezbędne jest dobrze rozwinięte i zorganizowane zaplecze pomocy specjalistycznej a także pomocy finansowej. Przeprowadzone badanie pozwoliło poznać dominujące obawy, problemy i oczekiwania ankietowanych rodzin. Informacje te są bardzo pomocne w określaniu celów i kierunków działań w rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Piotrkowskim. Dzięki otrzymanym wynikom można postawić następujące wnioski:

- Istnieje potrzeba powołania rodziny zastępczej specjalistycznej i rodzinnego pogotowia opiekuńczego,
- Istnieje potrzeba tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych,
- Istnieje potrzeba wsparcia wychowanków pieczy zastępczej pomocą doradcy zawodowego,
- Istnieje potrzeba wsparcia specjalistycznego w zakresie terapii rodzin lub psychoterapii,
- Istnieje potrzeba organizowania pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych,
- Istnieje potrzeba współpracy z gminami, celem współpracy na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej oraz pomocy w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej,
- Istnieje potrzeba promocji rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu,
- Istnieje potrzeba usystematyzowania sposobu kwalifikacyjnej dla kandydatów o pełnienie funkcji rodziny zastępczej.

Pozytywnym wnioskiem niniejszej pracy jest to, iż dotychczasowa pomoc i wsparcie oferowane rodzinom zastępczym przez Powiatowe Centrum Pomoc Rodzinie jest postrzegane i oceniane przez ich biorców na dobrym poziomie, co może wskazywać na objęcie właściwych kierunków podejmowanych i realizowanych działań.

Rodziny cenią pomoc pracowników Centrum i w większości są z niej zadowoleni. Dzięki udzielonym odpowiedzią można ponadto kształtować i dobierać odpowiednie szczegółowe zakresy świadczonego wsparcia m.in.: dotyczącego problemów wychowawczych czy problemów związanych z kontaktami z rodzicami biologicznymi.

6. CELE PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM NA LATA 2015 – 2017

Ważnym elementem polityki społecznej powiatu jest budowanie efektywnego systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

W system wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, aby przynosił pożądane efekty, należy położyć szczególny nacisk:

- na profilaktykę negatywnych zjawisk występujących w rodzinie oraz pracę z rodziną biologiczną,
- wspieranie rozwoju dziecka poprzez objęcie rodziny wielozakresową pomocą zdrowotną, edukacyjną, wychowawczą, psychologiczną, socjalną, finansową, prawną.

Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej zgodnie z ideą ustawodawcy powinno być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Formy rodzinnej pieczy zastępczej są niewątpliwie korzystniejsze dla rozwoju dziecka niż formy instytucjonalne tj. placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego. Jednakże nie wszystkie dzieci trafiają do rodzinnych form pieczy zastępczej i dlatego ważne miejsce w systemie również zajmuje placówka opiekuńczo – wychowawcza, a placówka typu rodzinnego miejsce szczególne.

Cel główny Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015 -2017

Rozwój i doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza naturalnym środowiskiem rodzinnym oraz pomoc dzieciom objętym zastępczymi formami wychowania w przystosowaniu się do samodzielnego życia.

Cele szczegółowe:

1. Zorganizowanie kompleksowego systemu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej
2. Standaryzacja systemu kwalifikowania kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej
3. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia rodzinom i rodzinnym formom pieczy zastępczej, aby mogły pełnić właściwie funkcje opiekuńczo - wychowawcze.
4. Promocja i rozwój pieczy zastępczej

7. LIMIT NOWO UTWORZONYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH LUB RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA W LATACH 2015 – 2017

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy m.in. opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Tabela 8. Planowane limity zawodowych rodzin zastępczych w latach 2015-2017 w Powiecie Piotrkowskim

ROK	PLANOWANY LIMIT Z.R.Z.
2015	1
2016	1
2017	1

W ramach zaplanowanego limitu powstawania nowych zawodowych rodzin zastępczych uwzględniono możliwości finansowe Powiatu, jak również realne możliwości pozyskania kandydatów na rodziców zastępczych. Biorąc pod uwagę dotychczas funkcjonujące zawodowe rodziny zastępcze na koniec 2014 roku Powiat Piotrkowski dysponować będzie zawodowymi rodzinami zastępczymi.

8. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Głównym elementem Programu na poziomie realizacji jest **Harmonogram działań**, który uwzględnia działania jakie będą podejmowane w ramach zaplanowanych zadań, wskaźniki mierzące osiągnięcie zamierzonego celu, realizatorów Programu, instytucje współpracujące oraz koszt i termin realizacji poszczególnych zadań.

**HARMONOGRAM DZIAŁAŃ
W RAMACH REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE PIOTRKOWSKIM W LATACH 2015-2017**

CEL 1

ZORGANIZOWANIE KOMPLEKSOWEGO SYSTEMU RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ TYPU RODZINNEGO

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/ organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość				
1	Zwiększenie liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Zatrudnienie, co najmniej 2 dodatkowych koordynatorów	Liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora	PCPR	MP i PS	85.300 (możliwa 40% dotacja)	2015 Zatrudnienie 2 koordynatorów
			75			28.720 (możliwa 40% dotacja)	2016 Zatrudnienie 1 koordynatora
2	Rozwój poradnictwa specjalistycznego	Zapewnienie wsparcia psychologicznego, prawnego i pedagogicznego rodzinom zastępczym i dzieciom w nim przebywającym	Liczba porad udzielanych rodzinom zastępczym	PCPR	Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	36.400	2015
						40.000	2016
						44.000	2017
		Nawiązanie współpracy z instytucjami rynku pracy w zakresie poradnictwa zawodowego dla młodzieży i planowania kariery zawodowej	Liczba wychowanków	PCPR	PUP OHP	Nie dotyczy	2015
Utworzenie Partnerstwa międzyinstytucjonalnego na rzecz świadomego planowania kariery zawodowej młodzieży wychowującej się w pieczy zastępczej	III kl. Gim. i II III kl. średnia			Nie dotyczy	2015/2016		

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIELICZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM NA LATA 2015 – 2017

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/ organizacja współ- pracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość				
3.	Doskonalenie zawodowe kadry pieczy zastępczej	Zwiększenie dostępu do szkoleń specjalistycznych	Liczba pracowników uczestniczących w szkoleniach	PCPR	RCPS w Łodzi	Planowany co roku w ramach planu szkoleń	Przez cały okres trwania Programu
			8				
4.	Zapewnienie środków finansowych na pomoc finansową, w tym fakultatywną dla rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, zgodnie z ustawą	Zaplanowanie środków finansowych wg rozeznaczonych potrzeb	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	PCPR Dział Opieki nadą Dzieckiem i Rodziną	Dział Finansowo - Księgowy Wydział Finansowo – Księgowy Starostwa Powiatowego	1.465.000	2015
			Liczba przyznanych świadczeń			1.535.000	2016
			1860			1.690.00	2017
5.	Zapewnienie środków na przyznanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej	Zaplanowanie środków finansowych wg rozeznaczonych potrzeb	Liczba usamodzielnianych wychowanków	PCPR Dział Opieki nadą Dzieckiem i Rodziną	Dział Finansowo - Księgowy Wydział Finansowo – Księgowy Starostwa Powiatowego	472.00	2015
			Liczba przyznanych świadczeń			518.000	2016
			900			570.000	2017
6.	Zapewnienie dostępu do mieszkań socjalnych dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej	Nawiązanie współpracy z gminami powiatu piotrkowskiego	Liczba podmiotów współpracujących	PCPR PCPR	Urzędy Gmin GOPS	Nie dotyczy (w ramach środków własnych)	2015 / 2016
			11				
		Dokonanie diagnozy zasobów mieszkaniowych gmin z uwzględnieniem lokali socjalnych	Prezentacja diagnozy	1		Nie dotyczy (w ramach środków własnych)	

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik			Realizator	Instytucja/ organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość						
		Stworzenie programu rozwoju budownictwa socjalnego	Liczba programów			Gminy GOPS / MOPS	PCPR Bank Rozwoju Gospodarczego	Nie dotyczy (w ramach środków własnych)	2017
			11						
7.	Zapewnienie wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domów dziecka	Planowanie środków finansowych zgodnie z zawartymi i planowanymi (w ramach limitu rocznego) umowami	Liczba zawartych umów			PCPR Dział Opieki nada Dzieckiem i Rodziną	Dział Finansowo - Księgowy Wydział Finansowo – Księgowy Starostwa Powiatowego	150.075	2015
			2015	2016	2017				
			4	5	6				
			Liczba wpłaconych wynagrodzeń					178.795	2016
			2015	2016	2017				
			48	60	72				
			207.515	2017					

Cel 2

STANDARYZACJA PROCEDUR KWALIFIKOWANIA KANDYDATÓW DO PEŁNIENIA FUNKCJI RODZINY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik			Realizator	Instytucja/ organizacja współ- pracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość						
1	Kwalifikowanie osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodzinnej zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.	Badanie motywacji do pełnienia roli rodzica zastępczego na podstawie opinii psychologicznych	Liczba wydanych opinii			PCPR	GOPS	W ramach własnych zasobów	Przez cały okres trwania programu
		Sporządzanie opinii środowiskowej kandydatów i ich rodzin	10 (rocznie)						

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/ organizacja współ- pracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość				
2	Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.	Nawiązanie współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Adopcyjnym w Łodzi	Liczba przeszkolonych kandydatów	PCPR	Regionalny Ośrodek Adopcyjny w Łodzi	W ramach własnych zasobów PCPR i ROA	Przez cały okres trwania programu
			4 rocznie				

CEL 3

ZAPEWNIENIE PROFESJONALNEGO WSPARCIA RODZINOM ZASTĘPCZYM I PROWADZĄCYM RODZINNE FORMOM PIECZY ZASTĘPCZEJ, ABY MOGŁY PEŁNIĆ WŁAŚCIWE FUNKCJE OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZE

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/ organizacja współpra- cująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość				
1	Wsparcie w procesie usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej	Pomoc i wsparcie realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia i rozwoju kompetencji psychospołecznych	Liczba wychowanków objęta pomocą i wsparciem	PCPR	OHP PUP	W ramach własnych zasobów PCPR i OHP	Przez cały okres trwania programu
			75				

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIELICZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM NA LATA 2015 – 2017

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/ organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość				
2	Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka, szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,	Zorganizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje i kompetencje w zakresie umiejętności wychowawczych dla niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych	Liczba przeszkolonych osób	PCPR	Organizacja prowadząca szkolenia dla rodzin zastępczych	3.000	2015
			15 każdego roku			3.000	2016
						3.000	2017
3	Zapewnienie pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym i ich podopiecznym, w szczególności w ramach grup wsparcia	Prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych	Liczba spotkań grup wsparcia	PCPR	Nie dotyczy	2.350	2015
			15			2.350	2016
						2.350	2017
		Utworzenie grupy wsparcia dla dorastającej młodzieży z rodzin zastępczych	12	PCPR	Nie dotyczy	2.350	2016
			2.350			2017	
4	Zorganizowanie pomocy wolontariuszy dla sprawujących rodzinne formy pieczy zastępczej	Nawiązanie współpracy z lokalnymi uczelniami wyższymi i organizacjami pozarządowymi	Liczba partnerów	PCPR	Lokalne uczelnie wyższe Fundacja „Harc” „Happy Kids” „Szlachetna Paczka”	W ramach własnych zasobów PCPR	2015
		Partnerstwo na rzecz zorganizowania sieci pomocy świadczonej przez wolontariuszy				Partnerzy z ramienia organizacji pozarządowych	Lokalne uczelnie wyższe PCPR
5.	Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, gminami, sądem, kuratorami, organizacjami pozarządowymi	Organizowanie zespołów ds. oceny sytuacji osobistej i rodzinnej dzieci	Liczba zespołów	PCPR	GOPS, ROA Sąd rodzinny, Kuratorzy Szkoły	W ramach zasobów własnych	Przez cały okres trwania programu

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik			Realizator	Instytucja/ organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość						
4.	Rozwój instytucjonalnej pieczy zastępczej typu rodzinnego	Utrzymanie standardu usług już funkcjonujących placówek oraz tworzenie nowych	Liczba placówek			Powiat PCPR	Dział Finansowo - Księgowy	579.375	2015
			2015	2016	2017		Wydział Finansowo – Księgowy Starostwa Powiatowego	716.206	2016
			2	3	3		Organizacje pozarządowe	737.589	2017

Cel 4

PROMOCJA I ROZWÓJ PIELCZY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik			Realizator	Instytucja/ organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość						
1.	Prowadzenie akcji promocyjno – informacyjnych na terenie powiatu piotrkowskiego	Nawiązanie współpracy z lokalnymi mediami oraz organizacjami działającymi na rzecz promocji rodziny i rodzicielstwa zastępczego	Liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych i informacyjnych			PCPR	Lokalne media GOPS Organizacje pozarządowe	10.000 rocznie	Przez cały okres trwania programu
		Kolportaż materiałów informacyjnych nt. rodzicielstwa zastępczego	4						

9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

1. Budżet Powiatu Piotrkowskiego
2. Budżetu państwa (w ramach Programów Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej)
3. Z budżetów samorządów gminnych, zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy.⁹
4. Z budżetów powiatowych, zgodnie z art. 191 ust.4 ustawy
5. Środki pozyskane w ramach PO KL ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

10. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitorowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej służy zapewnieniu jego sprawnego zarządzania i wdrażania.

Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu rocznych danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach programu, w celu ocenienia czy program osiąga założone na dany rok realizacji cele.

Podstawę ewaluacji stanowią będzie ocena wskaźników przypisanych do konkretnych zadań opisujących realizację założonych celów szczegółowych, a także analiza sprawozdań w zakresie pieczy zastępczej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będzie co roku przedkładał sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji Programu Zarządowi Powiatu Piotrkowskiego, łącznie ze sprawozdaniem z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

⁹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.)

ZAKOŃCZENIE

Przedstawiony Program Rozwoju Pieczy Zastępczej zawiera w sobie najistotniejsze cele i kierunki działań, podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim.

Idea przyświecającą w konstruowaniu niniejszego Programu, było głębokie przekonanie, iż to właśnie rodzina jest najwłaściwszym środowiskiem do wzrostu i rozwoju każdego człowieka. Dlatego tak istotne staje się wspieranie rodzin zastępczych, spokrewnionych, niespokrewnionych a także poszukiwanie nowych rodzin zastępczych zawodowych. Szczególną rolę w Programie pełni również współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z 11 ośrodkami pomocy społecznej z terenu Powiatu, celem pracy na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych.

SPIS TABEL

Tabela 1. Osoby, instytucje, organizację mające wpływ na podjęcie decyzji o podjęciu roli rodziną zastępczą.....	9
Tabela 2. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w poszczególnych gminach Powiatu Piotrkowskiego.....	11
Tabela 3. Formy wsparcia dziennego w poszczególnych gminach Powiatu Piotrkowskiego.....	12
Tabela 4. Liczba dzieci z terenu Powiatu Piotrkowskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wg powiatu prowadzącego placówkę w latach 2012-2014.....	14
Tabela 5. Wiek młodzieży przebywającej w rodzinach zastępczych z terenu Powiatu Piotrkowskiego.....	16
Tabela 6. Sposób i efekty realizacji „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piotrkowskim na lata 2012 – 2014”.....	21
Tabela 7. Analiza SWOT.....	24
Tabela 8. Planowane limity zawodowych rodzin zastępczych w latach 2015-2017 w Powiecie Piotrkowskim.....	28

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Ogólna liczba rodzin zastępczych oraz dzieci w nich przebywających.....	6
Wykres 2. Liczba rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych, spokrewnionych w latach 2012-2014. W Powiecie Piotrkowskim.....	6
Wykres 3. Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych w Powiecie Piotrkowskim...8	
Wykres 4. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Piotrkowskiego wg wieku.....	8
Wykres 5. Ocena otrzymywanej pomocy/wsparcia przez rodziny zastępcze z terenu Powiatu Piotrkowskiego.....	15
Wykres 6. Organizacje/instytucje/osoby świadczące pomoc dorastającej młodzieży rodzin zastępczych.....	17
Wykres 7. Formy pomocy specjalistycznej, z której chciałaby skorzystać dorastająca młodzieży z rodzin zastępczych a Powiecie Piotrkowskim.....	18
Wykres 8. Sposoby otrzymywania pomocy przez dorastającą młodzież z rodzin zastępczych.....	18
Wykres 9. Formy wsparcia wychowanków rodzin zastępczych oferowane przez gminy Powiatu Piotrkowskiego.....	19
Wykres 10. Wysokość poniesionych wydatków na pomoc dla rodzin zastępczych oraz liczba przyznanych świadczeń w Powiecie Piotrkowskim w latach 2012-2014.....	20